

โครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ

โดย

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

ได้ทุนอุดหนุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสพ.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ศูนย์สรีนทรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

โครงการการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ

โดย

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

ได้ทุนอุดหนุนจากสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสพ.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

เลขหมู่ LC3987.T5 ม686ค 2553
เลขทะเบียน 451843
วันที่ 24 ก.ย. 2554

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ
50/148 หมู่ที่ 2 ถนนพระรามที่ 2
แขวงสามตุ่ม เขตบางขุนเทียน
กรุงเทพฯ 10150

วันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2553

เรื่อง รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

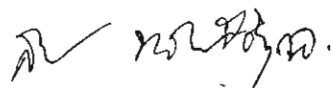
เรียน ผู้จัดการ แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานสรุปผลการดำเนินงาน จำนวน 3 ฉบับ
วีดิทัศน์ (CD) 1 ชุด

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ ได้ส่งรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ ในงวดแรกสุดท้าย (กรกฎาคม – ธันวาคม 2552) โดยได้รายงานความเป็นมา และกิจกรรมที่ได้ดำเนินไปในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา พร้อมทั้งรายงานทางการเงิน เพื่อการสรุปโครงการในปี 2552

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสิริมิตร ทวีปริงสินกุล)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความเป็นมา	1
การดำเนินงาน	2
1. การจัดการเรียนรู้	2
2. การขยายแนวความคิด	4
3. การสร้างและพัฒนาบุคลากร	5
4. การสร้างและขยายเครือข่าย	7
ผลที่ได้รับ	8
ข้อเสนอแนะ	10

รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

วันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2553

โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ โดยมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

ข้อตกลงที่ พ-51-ช-015 เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2552

งวดที่รายงาน (วันที่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2552)

ความเป็นมา

การจัดการเรียนรู้เพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ ก่อตั้งโดยคณะผู้ปกครองของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในปี พ.ศ.2550 แหล่งเรียนรู้และชุมชนที่สร้างขึ้นในนาม “ห้องเรียนต้นรัก” มีจุดมุ่งหมายที่จะเป็นต้นแบบของการศึกษา การเยียวยา และการ

อยู่ร่วมกันอย่างมีสุขภาวะ และแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนรวมทั้งคนที่มีความต้องการพิเศษ มีศักยภาพ มีหน้าที่ในโลกนี้ ทุกคนควรได้รับการดูแล การศึกษาและการเยียวยาที่เหมาะสม เพื่อที่จะเติบโตและมีชีวิตอย่างมีคุณค่าตามภาระหน้าที่ของแต่ละคนที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ โดยใช้แนวทางมนุษยปรัชญาในการจัดการศึกษาบำบัด (Curative Education) โดยมีแนวคิดหลักคือการยอมรับในปัจเจกของแต่ละคน เปิดโอกาสให้ได้พัฒนาศักยภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระได้ในที่สุด ขณะเดียวกัน การทำงานกับผู้ปกครอง ครู และขยายแนวคิดสู่สังคมรอบข้าง มีความสำคัญยิ่ง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือ ด้วยการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านองค์ความรู้และภายในแต่ละบุคคลพร้อมกันไปด้วย

การดำเนินงาน

นับตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2552 “ต้นรัก” ได้ดำเนินงานตามโครงการซึ่งรับการสนับสนุนจาก สสพ. ซึ่งได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เป็นงานหลัก เพื่อให้เกิดเป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเพื่อคนพิเศษ โดยจัดการเรียนรู้ให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยไม่แยกประเภท หรือการวินิจฉัย (ได้แก่ การเรียนรู้ซ้ำ ออทิสติก ดาวน์ซินโดรม พัฒนาการช้า และพหุภาวะ)

อายุตั้งแต่ 12-23 ปี โดยใช้หลักของการศึกษาบำบัด (Curative Education) ในการจัดการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในรายงานการวิจัย

เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ
ตามแนวนุษยปรัชญา”

“เรียนรู้คู่การบำบัด”

2. การขยายแนวความคิดและพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ ครู และกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ กลุ่มแกนผู้ก่อตั้ง (Core Group) ประกอบด้วย ครอบครัวเริ่มต้น จำนวน 6 ครอบครัว และขยายสู่กลุ่ม ผู้ปกครองของนักเรียนต้นรัก 14 ครอบครัว โดยจัดให้มีการเรียนรู้ ร่วมกันในรูปแบบ "กลุ่มศึกษา" การจัดสัมมนา การจัดประชุม การประชุมเพื่อดำเนินงาน

ตลอดจนการพัฒนาภายในด้วยการปฏิบัติธรรม และงานศิลปะ ซึ่งมีลักษณะการดำเนินไปใน รูปแบบ ของวิถีชีวิตร่วมกัน

เสมือนทุกคนเป็นคนในชุมชน เดียวกัน และการจัดกิจกรรม เป็นประจำสม่ำเสมอ ในกลุ่ม เล็กจะมีการจัดกลุ่มศึกษาทุก สัปดาห์ ส่วนกลุ่มขยายจะเป็น การเรียนรู้เรื่องการเข้าใจเด็ก อย่างลึกซึ้ง (Child Study) และ การประชุมอีกทีละ 1 - 2 ครั้ง ตลอดจนการอบรมต่างๆ

3. การสร้างและพัฒนาบุคลากร กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ครู และ พ่อแม่ที่สนใจจริงจัง

โดยจัดอบรมครูการศึกษาบำบัด
หลักสูตรนอกเวลา 3 ปี โดยจัด
อบรมปีละ 3 ครั้ง เริ่มตั้งแต่
เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2550 มี
กลุ่มผู้เข้าอบรมครั้งละ 30 – 50
คน และยังมีการเข้าร่วมอบรม
กับองค์กรอื่นเพื่อพัฒนาความรู้
เช่น

โรงเรียนไตรทักษะ
โรงเรียนปัญญาไทย และ
วิทยาลัยราชสุดา ซึ่งเป็น
การเรียนรู้เรื่องมนุษย
ปรัชญาและการศึกษา
บำบัด
การเข้าใจพัฒนาการและ
องค์ประกอบของมนุษย์
การสอน การบำบัดต่างๆ
อีกตามวาระโอกาส

4. การสร้างและขยายเครือข่าย มีความร่วมมือกันกับกลุ่มเครือข่ายที่ทำงานกับเด็กพิเศษ ทั้งครอบครัวและกลุ่มที่ทำงาน เช่น กลุ่มเครือข่ายครอบครัว คนพิเศษ องค์การทั้งภาครัฐ และ เอกชน ตลอดจนกลุ่มครอบครัว ที่รวมตัวกันเอง โรงเรียนใกล้เคียง และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม กลุ่มโรงเรียนปัญญานุกูล ในจังหวัดเพชรบุรี และ

นครราชสีมา ซึ่งเป็นงานจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นเครือข่าย

สื่อสารถึงกัน การเชื่อมโยงกับส่วนงาน บำบัด เช่น อาชญาบำบัด ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด และจิตลีลาบำบัด (Eurythmy) โดยทำงานร่วมกันทั้ง ด้านความรู้และบริการ ตลอดจน กลุ่ม “Friend of Waldorf” ซึ่งส่ง อาสาสมัครมาร่วมงานและให้ความรู้ สร้างเครือข่ายการศึกษาบำบัด รวมทั้ง

การจัดรายการวิทยุ Special Time ทางคลื่น FM 105 ทุกวันเสาร์ 14.00 – 15.00 น. ซึ่งเป็นพื้นที่ สำหรับ “คนเล็กๆ” ที่เป็นตัวจริงได้สื่อสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

ผลที่ได้รับ

หากจะประเมินตามตัวชี้วัดโครงการทั้ง 3 ข้อ ได้แก่

1. เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าร่วมโครงการเข้าถึงการเรียนรู้ เกิดการยอมรับและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม

2. เกิดแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละวัย ได้แก่ อายุ 7 - 14 ปี และ 14 - 21 ปี เพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตวัยผู้ใหญ่

3. เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้ปกครอง นักบำบัด และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จะเห็นได้ว่า ค่อนข้างประสบ
ความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ

โดยเฉพาะกับ กลุ่มผู้ปกครอง ในกลุ่มแกนหลัก เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และมี "ครู" ที่มีคุณภาพเกิดขึ้น แต่หากดูในด้านจำนวนอาจไม่มากนัก ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงว่า การที่จะสร้างบุคลากรที่ทำงานกับบุคคลพิเศษ ให้ได้คุณภาพ ต้องใช้ "พลัง" และเวลา และที่สำคัญคือทัศนคติ และการเปิดใจเรียนรู้

แต่สิ่งที่สำคัญ คือ ทุกคนที่เกี่ยวข้อง เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะ "ด้านใน" ไม่มากนักน้อย ไม่ใช่เพียงเรื่ององค์ความรู้ และวิธีการสอนหรือดูแลคนพิเศษ แต่เป็นการพัฒนาแนวคิดในการใช้ชีวิต การมองโลก การปฏิบัติตัว วิถีชีวิต แม้ไม่ถึงกับปรับเปลี่ยน แต่ก็ เป็นมุมมองใหม่ในการดำรงชีวิต ที่มีความ "เคารพ" และเข้าใจกับบุคคลทุกแบบ และความเคารพต่อโลกและธรรมชาติรอบตัว การใช้ชีวิตที่ลดการทำลายโลก การมีเมตตาต่อสรรพสิ่งรอบตัว และทัศนคติต่อโลกที่เปลี่ยนไป หรือมีมุมมองใหม่ๆ เกิดขึ้น การเข้าใจและเห็นคุณค่า ความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะเมตตา แบ่งปัน มองอย่างไม่ตัดสิน และเรียนรู้ตลอดเวลา

การขยายเครือข่าย ทำให้เกิดการรู้จักเชื่อมโยงกับกลุ่มต่างๆ โดยคณะกลุ่มผู้ปกครองที่ลงมือ "ทำอะไร" เพื่อลูกหลานของตนและคนอื่น เกิดพลังและสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ทั้งความรู้ กำลังใจ และพร้อมที่จะร่วมมือกัน เชื่อมโยงในการทำงานเชิงนโยบาย หากจำเป็นและมีโอกาส เกิดเครือข่ายกับต่างประเทศ ทั้งเยอรมัน อังกฤษ และอเมริกา

วิเคราะห์การดำเนินการ

ในการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดที่แตกต่างจากสังคมหลัก การพิสูจน์ผลงานยังต้องใช้เวลา ดังจะเห็นได้ว่าผลงานเชิงปริมาณจึงไม่ใช่สิ่งที่บรรลุนัก แต่ในเชิงคุณภาพแม้ว่าจะเริ่มมาในเวลาสั้นๆ แต่ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแกนผู้ก่อตั้ง (Core Group) และกับตัวบุคคลพิเศษเอง เกิดผลที่ดี ดังตัวอย่างเช่น มีนักเรียน ที่อายุ 23 ปี ตัดสินใจด้วยตนเองที่จะสิ้นสุดชีวิตในโรงเรียน และลงมือทำงานที่บ้านอย่างจริงจัง

การทำงานขยายความรู้และบริการในเชิงกว้างยังไม่สามารถขยายได้ทางปริมาณ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องแนวคิดเดิม และเวลา โดยเฉพาะพ่อแม่และครู ที่มีภาระมาก ต้องทุ่มเททั้งเวลา ความคิด จิตใจ มากอยู่แล้ว หากไม่เปิดใจเรียนรู้เรื่องใหม่ และต้องการหาสูตรสำเร็จเพื่อเป้าหมายที่ห่างไกลจากความเป็นจริง ก็เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้เรื่องใหม่ที่ค่อนข้างลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณภายใน เพราะการอบรมกลุ่มใหญ่ มีคนมากเพียงแค่ไม่กี่ครั้งและไม่มีความต่อเนื่อง ไม่มีที่ให้ฝึกปฏิบัติจริง และขาดการนำไปใช้ ก็อาจเป็นเพียงความรู้ที่ผิวเผินและไม่ได้ผล แต่ในแง่ของเครือข่ายคนที่ลงมือทำงานจริงไม่รอความช่วยเหลือจากใคร นับว่า เกิดการเชื่อมโยง เพราะเป็นการเรียนรู้ระยะยาว ต่อยอดตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากการทำงานตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มต้นรักในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2549 – ปัจจุบัน

(พ.ศ.2553) พบว่าสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนพิเศษ คือ พัฒนาแนวคิดทัศนคติในการมองคนที่มีความต้องการพิเศษ ที่ต้องก้าวให้พ้นจากการมองด้วยการ "วินิจฉัย" ว่าเขาเป็นอะไร แล้วจัดการไปตามแบบนั้น แต่ต้องเป็นวิธีคิดที่มองคนที่มีความต้องการพิเศษ แบบ

เป็น "บุคคล" คนหนึ่งที่มีความคิด ความรู้สึก มีศักยภาพ มีภาระหน้าที่ต่อโลกในฐานะ "คน"

ที่อยู่บนโลกนี้เช่นเดียวกับคนอื่น
จึงจะนำมาสู่การมองอย่าง ลึกซึ้ง
เคารพ ให้โอกาส ไม่ด่วนตัดสิน
อย่างแท้จริง แล้วจึงนำไปสู่การ
สอน หรือการพัฒนาให้เขา
ได้เติบโตและทำหน้าที่ของเขาได้
อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่
แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับวิธีการ
“พัฒนา” หรือบำบัดที่ใช้อยู่ใน

สังคมทั่วไป แม้ว่าวิธีนี้จะไม่มียุทธศาสตร์ แต่ก็มีหลักการที่ชัดเจนคือ ทักษะต่อการมองว่าทุกคน
ที่เกิดมาเป็น มนุษย์ นั้น นั้นเป็น “บุคคล” คนหนึ่งที่มีคุณค่า ความหมาย และหน้าที่
เช่นเดียวกัน เป็นหัวใจสำคัญ

ดังนั้นการสร้าง ความเข้าใจหรือเปิดมุมมองใหม่ในสังคม จึงเป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก วิธีการ
ของต้นรัก คือ ค่อยๆ สร้างและทำงานตรงหน้าให้เกิดผลที่จับต้องได้ แม้ว่าจะเป็นจุดเล็กๆ
แต่หากได้รับการเผยแพร่ และขยายความรู้ความเข้าใจออกไปมากขึ้นสู่สถาบันการศึกษา
สู่กระบวนการ “ฝึก” ของครู โรงเรียน ชุมชนต่างๆ ก็น่าจะทำให้เกิดทักษะที่ยอมรับ เข้าใจ ให้
โอกาสที่แต่ละคนต้องการ นั้นจะทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น หรือลดภาระของสังคมหรือ
ครอบครัวที่ประสบอยู่ เป็นการเปิดโอกาสให้สังคมได้เรียนรู้ เข้าใจ ให้โอกาสกับคนพิเศษ เพื่อ
เป็นการพัฒนาคุณธรรมของคนในสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

งานในขั้นต่อไปคือ พัฒนา

คนพิเศษในวัยเยาวชน (18 – 25 ปี)
สู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิต มีชีวิต
ที่มีสุขภาวะ สามารถดำรงชีวิตอย่าง
อิสระ แต่ได้รับสิ่งที่ต้องการอย่าง
เหมาะสม ไม่ถูกกีดกันออกนอกสังคม
หรือถูกมองว่าเป็นภาระ นั่นคือการที่
จะมีชีวิต และประกอบสัมมาอาชีพตามศักยภาพ และมีความภาคภูมิใจในความเป็นคน
ซึ่งอาจหมายถึงการสร้างชุมชนบำบัด

แคมป์ฮิลล์(camphill) คือชุมชนบำบัดเด็ก พิเศษตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1940 โดยคาร์ล คูนิค นายแพทย์ชาวออสเตรเลีย เป็นชุมชนที่คนใช้ชีวิต ร่วมกันกับกลุ่มเด็กพิการหรือเด็กพิเศษ ไม่มีการแบ่งแยก ใช้ชีวิตร่วมกันไปโดยมีทั้งการรับและการให้ระหว่างกัน ชุมชนไม่ใช่แค่การเอาผู้คนเข้ามา อยู่ร่วมกันในที่ที่หนึ่ง จะต้องมีความปรารถนา

ที่จะผูกมัดกันไว้ได้คือ "อุดมคติ" ซึ่ง เป็นจุดมุ่งหมายร่วมกัน แคมป์ฮิลล์เป็นที่รวมความ ปรารถนาของกลุ่มคนที่ต้องการทำประโยชน์ และใช้ชีวิตที่มีสุขภาวะในฐานะมนุษย์ มุ่งหวังที่จะหวานเมล็ดพันธุ์ที่จะให้เกิด ประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ เป็นสถานที่รวมของบุคคลที่มีความ ตระหนักรู้ มีการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองทุกขณะ ความเป็นตัวตนของ แต่ละคนได้รับการยอมรับทำให้เขา รู้สึกเคารพการมีชีวิตอยู่ของเขาและ คนอื่นในโลก

และนั่นคือปณิธาน และก้าวต่อไปของ "ต้นรัก"

